

POSTANOWIENIE

Dnia 6 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku T. M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.
o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 marca 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 24 maja 2017 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje adwokat J. M. - K. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) powiększoną o bieżącą stawkę podatku od towarów i usług tytułem kosztów pomocy prawnej świadczonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym,**
- 3. nie obciąża wnioskodawcy kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 24 maja 2017 r. oddalił apelację wnioskodawcy T. M. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 15 listopada 2016 r. oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. z dnia 3 lutego 2016 r.,

odmawiającej wnioskodawcy przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy bez związku ze służbą wojskową.

W wyrokach Sądów obu instancji na podstawie opinii powołanych w sprawie dwóch zespołów biegłych, tj. psychiatry i psychologa oraz ortopedy i neurologa, których wydanie poprzedzone było analizą całości dokumentacji medycznej oraz przeprowadzonym wywiadem i badaniem przedmiotowym przyjęto, że aktualnie występujące u wnioskodawcy objawy chorobowe nie są nasilone w takim stopniu, aby nadal powodowały niezdolność do pracy. Przedstawione przez wnioskodawcę orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz dokumenty wskazujące na leczenie w poradni zdrowia psychicznego w żaden sposób nie wpływają na zmianę tego stanowiska. Sąd dokonuje bowiem oceny prawidłowości spornej decyzji stosownie do stanu istniejącego w dacie jej wydania. A zatem powoływanie się na okoliczności następcze jest bezprzedmiotowe, a samo przedłożenie dowodu odbycia przez wnioskodawcę półgodzinnej wizyty u lekarza psychiatry i zaświadczenia psychologicznego o pozostawaniu w trakcie diagnostyki psychologicznej nie świadczy o jego niezdolności do pracy.

Wnioskodawca w całości zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania, a także o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego pełnomocnika z urzędu, które nie zostały opłacone w całości ani w części, ewentualnie o pozostawienie orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego Sądowi drugiej instancji.

Skargę kasacyjną oparto na zarzucie naruszenia: 1) art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna) w związku z art. 12 ust. 1 tej ustawy, przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że skarżącemu nie przysługiwała renta z tytułu niezdolności do pracy, bowiem nie spełniał ustawowych warunków w tym zakresie; 2) art. 278 k.p.c., przez jego niezastosowanie i wydanie orzeczenia z przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów, na podstawie niepełnego materiału dowodowego, podczas gdy w sprawie niezbędne było wydanie orzeczenia w oparciu o

wiadomości specjalne; 3) art. 328 § 2 k.p.c., przez brak dokładnego wyjaśnienia w uzasadnieniu podstawy prawnej wyroku oraz oparcie orzeczenia wyłącznie na ustaleniach i uzasadnieniu dokonanych przez Sąd pierwszej instancji; 4) art. 378 § 1 k.p.c., przez brak kompleksowego rozpoznania sprawy w granicach apelacji, które wyznaczają nie tyle sam wniosek, co jej treść i wywód.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na oczywiste uzasadnienie skargi, ponieważ „Sąd analizując materiał dowodowy w sprawie, ograniczając swe działania jedynie do zbadania podstaw prawnych przedmiotowej decyzji w oczywisty sposób naruszył art. 233 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c.”, bowiem na podstawie art. 233 k.p.c. powinien poddać opinie biegłych stosownej weryfikacji dla uznania ich za przekonywujące.

Ponadto w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz potrzeba wykładni art. 12 ustawy emerytalnej, a mianowicie wyjaśnienia przez Sąd Najwyższy w jakim zakresie należy interpretować pojęcie niezdolności do pracy, w szczególności przez ustalenie czy pojęcie to obejmuje również następce pogorszenie stanu zdrowia wnioskodawcy uzasadniające przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w rozumieniu art. 57 ust. 1 tej ustawy.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącego na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem Najwyższym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zasługuje na uwzględnienie. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłankach występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ §

1 pkt 1 k.p.c.), na potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz oczywistej zasadności skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie tych trzech przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania.

W pierwszej kolejności należy wspomnieć, że ujęte w skardze przesłanki przedsądu wzajemnie się wykluczają. W orzecznictwie przyjęty jest pogląd, że nie można twierdzić, iż skarga jest oczywiście uzasadniona (co ma miejsce wówczas, gdy stwierdzone naruszenia prawa są widoczne na pierwszy rzut oka, bez pogłębionej analizy prawnej) i że jednocześnie w sprawie występują poważne zagadnienia prawne, które wymagają zaangażowania Sądu Najwyższego w dokonanie pogłębionej interpretacji niejasnych przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). To co ma świadczyć o oczywistej zasadności skargi nie może być jednocześnie ujmowane jako podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., gdyż jeżeli występuje istotne zagadnienie prawne albo poważny problem świadczący o potrzebie wykładni przepisu, to nie można jednocześnie twierdzić, że z tych samych przyczyn skarga jest oczywiście uzasadniona, jako że twierdzenie o oczywistej zasadności skargi pozostaje wówczas w kolizji z problemami prawnymi warunkującymi pierwszą i drugą podstawę przedsądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675225). Zatem nie do pogodzenia z oczywistością skargi jest stawianie w niej zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy ani wskazywanie na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2008 r., V CSK 550/07, niepublikowane; z dnia 14 kwietnia 2011 r., II UK 24/11, LEX nr 1365662; z dnia 23 marca 2012 r., I CSK 497/11, LEX nr 1288609; z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990; z dnia 20 marca 2014 r., I CSK 343/13, LEX nr 1523355; z dnia 15 października 2015 r., I PK 3/15, LEX nr 2021593).

Niezależnie od powyższego wskazać trzeba, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozmiennieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie dotychczas

niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością, którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841).

W sytuacji gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Wypada również dodać, że podobnie jak w przypadku, gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Przedstawione w skardze istotne „zagadnienie prawne” sprowadza się w istocie do kwestii ustalenia zakresu pojęcia niezdolności do pracy w kontekście późniejszego pogorszenia się stanu zdrowia ubezpieczonego wnoszącego o przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Kwestia ta była już jednak przedmiotem wypowiedzi orzecznictwa i nie jest zagadnieniem nowym. W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ i art. 477¹⁴ k.p.c.) i w tym tylko zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2008 r., II UZ 43/07, LEX

nr 442809 oraz wyrok z dnia 18 lutego 2010 r., III UK 75/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 215). W sprawach tych sąd rozstrzyga o prawidłowości zaskarżonej decyzji, w granicach jej treści i przedmiotu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2011 r., III UZ 1/11, LEX nr 846597 i orzeczenia w nim powołane). Ugruntowane jest też stanowisko, że w postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, które ma charakter odwoławczy i kontrolny, postępowanie dowodowe ogranicza się do sprawdzenia zgodności z prawem decyzji wydanej przez organ rentowy. Badanie takie jest możliwe tylko przy uwzględnieniu stanu faktycznego i prawnego istniejącego w chwili wydania decyzji, a więc w chwili ustalania prawa do świadczenia przez organ rentowy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 września 2005 r., I UK 382/04, LEX nr 276245; z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 152/04, OSNP 2005 nr 17, poz. 273; z dnia 5 sierpnia 2008 r., I UK 20/08, LEX nr 500231; z dnia 10 marca 1998 r., II UKN 555/97, OSNAPIUS 1999 nr 5, poz. 181; z dnia 3 grudnia 1998 r., II UKN 341/98, OSNAPIUS 2000 nr 2, poz. 72; z dnia 20 maja 2004 r., II UK 395/03, OSNP 2005 nr 3, poz. 43; z dnia 12 stycznia 2005 r., I UK 93/04, OSNP 2005 nr 16, poz. 254 i z dnia 2 sierpnia 2007 r., III UK 25/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 293). Wobec tego ujawniona w trakcie postępowania sądowego zmiana stanu zdrowia ubezpieczonego, jako przesłanki prawa, nie może prowadzić do uznania kontrolowanej decyzji za wadliwą i do jej zmiany (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2017 r., II UK 192/16, LEX nr 2312023).

Brak jest też podstaw do przyjęcia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Stosownie do dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, iż przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Skarżący powinien więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego

polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 nr 4 poz. 75; z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 9 marca 2012 r., I UK 370/11, LEX nr 1215126; z dnia 1 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w ujęciu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). O tym, że skarga jest oczywiście uzasadniona nie może decydować argumentacja zawarta w uzasadnieniu jej podstaw (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2008 r., II PK 347/07, LEX nr 465860).

Wymagania tego nie spełniają zawarte w skardze kasacyjnej ogólnikowe twierdzenia o oczywistym naruszeniu art. 233 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c. z uwagi na to, że Sąd odwoławczy nie poddał na podstawie art. 233 k.p.c. opinii biegłych stosownej weryfikacji dla uznania ich za przekonywujące, mające uzasadniać wystąpienie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Jak wskazano wyżej o spełnieniu tej przesłanki „przedsądu” decyduje możliwość stwierdzenia kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów, widocznej na pierwszy rzut oka. Tymczasem zarzucane w skardze „oczywiste” naruszenie art. 233 k.p.c. nie poddaje się weryfikacji pod tym kątem, ponieważ zarzut naruszenia tego przepisu nie może stanowić przedmiotu rozważań i ocen Sądu Najwyższego, gdyż zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, a treść normatywna art. 233 k.p.c. odnosi się bezpośrednio do sposobu dokonywania przez sąd oceny dowodów. Zatem w

obowiązującym stanie prawnym Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do badania prawidłowości ustaleń faktycznych i oceny dowodów, dokonanych przez sąd drugiej instancji. O ile bowiem sąd apelacyjny jest również „sądem faktu” i według zapatrywań doktryny oraz orzecznictwa kontynuuje postępowanie rozpoznawcze co do faktów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 kwietnia 2000 r., III CKN 812/98, OSNC 2000 nr 10, poz. 193; z dnia 5 lutego 2006 r., IV CK 384/05, LEX nr 190756; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2002 r., III CZP 62/02, OSNC 2004 nr 1, poz. 7), o tyle Sąd Najwyższy jako „sąd prawa”, rozpoznając nadzwyczajny środek zaskarżenia w postaci skargi kasacyjnej, jest związany ustalonym stanem faktycznym sprawy. Związanie to wyklucza nie tylko przeprowadzenie w jakimkolwiek zakresie dowodów, lecz także badanie, czy sąd drugiej instancji nie przekroczył granic swobodnej ich oceny. Ustrojową funkcją Sądu Najwyższego jest sprawowanie nadzoru judykacyjnego, w tym zapewnianie jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem kontestowania błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalny, a jeżeli skarga zostałaby oparta tylko na takich zarzutach, podlegałaby odrzuceniu. Sąd Najwyższy jako sąd kasacyjny nie zajmuje się oceną materiału dowodowego, nie ma również kompetencji do dokonywania kontroli prawidłowości oceny dowodów dokonanej przez sąd drugiej instancji według kryteriów opisanych w art. 233 § 1 k.p.c. Z tego względu twierdzenie o oczywistym naruszeniu art. 233 k.p.c. usuwa się spod zakresu kognicji Sądu Najwyższego. Jednocześnie za wymagany wywód prawny nie można uznać przytoczonych we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania ustaleń faktycznych z ich własną oceną przedstawioną przez skarżącego, odmienną od poczynionej przez Sady orzekające.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, przyznawszy pełnomocnikowi skarżącego koszty pomocy prawnej świadczonej z urzędu, a także stosownie do art. 102 k.p.c. nie obciążył skarżącego kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.